

Pellagrás elmezavar egy esete.

DR. STROBEL WILLIBÁLD egyetemi tanársegédttől.*

M. T. 36 éves, gör. kath. nagysomkúti illetőségű földmives.
Kórelőzmény. Szülei élnek, egészségesek. 3 testvére van, kik szintén egészségesek. A beteg maga 7 éves koráig egészséges volt, ekkor tövisbe lépett, 3½ évi fekvés után meggyógyult. 2 évre baja kiujult, s teljesen többé be nem gyógyult. Mint igen jámbor és jó fiú földmiveléssel foglalkozott, ezelőtt 8 évvel megnősült, de nejével rosz viszonyban élt, ez őt több ízben el is hagyta. Állítólag soha sem ivott. Tápláléka tengerikenyér, rozskenyér, tej, tojás volt, ritkán evett húsneműeket. 1897. évi rosz termés miatt igen rosszul táplálkozott, s végül csupán tengeri képezte eledelét.

Az 1897. év tavaszán izgatott lett, összevisszabeszélt, czél nélkül bódorgott a mezőn, megállította az embereket, s kérdezte, hogy hol kapna feleséget, mert ő azt keres és nem talál. Ezen izgatottságában nem evett s nem aludt. Ezen izgalommal kapcsolatban kezein a bőr pirosodni kezdett, majd megvastagodott, berepedezett, de különös nehézségeket nem okozott. Ezen állapot néhány havi fennállás után minden orvosi beavatkozás nélkül visszafejlődött, időszakosan jelentkező kisebb fokú izgalmak visszahagyásával.

Ez év márczius havában újból izgatott lett, arczán, kezein a bőr pirosodni kezdett, megvastagodott, berepedezett, ezzel kapcsolatban izgalmai folyton fokozódtak, zavarttá lett, összefüggéstelenül beszélt és cselekedett, futni kezdett, egy kakast, s egy kis kutyát úzve elfogott és összetépett, megtámadta környezetét, sőt önnemagát is főbe vágta. Ilyen állapotban a nagysomkúti kórházba vite-

* Az eset bemutatott az E. M. E. orvos-természettudományi szakosztályának 1898. évi május 20-án tartott orvosi szakülésén.

tett, honnan megfigyelés végett a kolozsvári tud. egyetem elmeógyógyászati kórodájára hozattott.

Jelen állapot. 168 cm. magas, 48350 grm. súlyu gyengén fejlett csont és izomrendszerrel, igen lefogyott férfitbeteg, koponyaalkotása hyperbrachihypsicephal; fejkerület 543 mm. Jobb szem irise kétféle színezetű, ugyane szem conjunctivája külső felén lencsényi vérömleny. Pupillák egyenletesen középtágak, kerekék, jobb pupilla jól reagál, bal pupilla reakciója valamivel renyhébb. Többi érzék-szerv ép.

A bőr az arczon a szemektől lefelé, nyak bőrének oldalsó és hátsó felülete 5 cm.-nyi szélességben éles határt képezve egyenletesen pirosan elszínesedett, melyet $\frac{1}{2}$ mm. vastag rendetlen, mély repedéseket mutató szennyes, barnás igen száraz, morzsolható és anyaghiány visszamaradása nélkül könnyen leválasztható pörk fed. Mindkét orrszárny és azt környező bőrön fenn leírt pörkök között 1—3 mm. magas $\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ mm. széles alapon ülő szennyes sárgás, rendetlen felületű, ujjak között könnyen elmálló csapok emelkednek ki, melyek leválasztása sem hagy nyomot maga után. Mindkét *kéz-háton*, s a kéztőizülettől felfelé 2 cmnyi szélességben az alkar bőre körkörösén igen élesen határolva sötétpirosan elszínesedett, vastag szennyes barna, igen mély repedéseket mutató pörkkel fedett; bal alkar singesontja alsó bütykén borsó nagyságu áttetsző hólyag van, ehhez hasonló, de kisebb szétszórtan a kézháton is van. Ezen eltéréseknek megfelelően a bőr nem viszket, nem fájdalmas. Pörkök egyébként az arczéinál már leírt tulajdonssággal bírnak. *Jobb felkar* középső harmadában nagy tallérnyi kiterjedésű, rendetlen szélű, ránczos felületű, két helyen a csontig bemélyedő s azzal összefüggő heg. A *11. és 12. borda felett* a hátsó hónaljvonalban gyermektenyérynnyi a bőrön túl nem haladó fehér heg. *Balczombon* ehhez hasonló heg. A *processus xiphoidestól balra* esőleg 2 cm.-re borsó nagyságu tiszta folyadékot tartalmazó hólyag. *Jobb lábszár* középső harmadában annak mellső felületén két tenyérynnyi kiterjedésben a bőr szederjes pirosan elszínesedett, s az elődomborodó és igen megvastagodott tibiával helyenként összefügg. Ezen elváltozás felső részén hosszukás nyílás van, mely a csontig terjed, egy része pörkkel fedett, másik része pedig genyes válladékot termel. Az egész láb a lábujjakkal befelé néző mérsékelt extensióban van és oedemás. A

test bőrén ezen felül borsónyi, babnyi nagyságu fehéren elszínesedett foltok vannak.

Száj nyákhártyája halvány, nyelv bevont, kinyujtáskor remeg. Izomerő jobb-kézben 36 klgrm, bal-kézben 27 klgrm. Felületes és mély reflexek kissé fokozottak. Járása bizonytalan, néha ingadozó. Testhő 36·8 °C, pulsus 78, kicsiny rendetlen. Hasmenésben szenved, székét, vizeletét maga alá boesátja. Vizelet sötétvörös, zavaros, rövid ideig állva vastag üledéket képez, melyben góresó alatt sok piros és fehérvérsejt és huygsavjegecz van.

Magatartása nyugtalan, nagyfoku gyengesége daczára beteg-társai ágyára mászik, ledobálja az ágyneműt, majd földhöz vágja magát s jajgat, hogy fáj a lába. Kedélyhangulata nyomott, időnként félelmei vannak, midőn elbuvik és jajveszékkel. Tudatosság, öntudat hiányos. Tájékozása minden tekintetben zavart és hiányos, így bátyját, — ki őt hozta — nem ismeri fel. Figyelem szórakozott. Érzékesalódásai vannak, de nem mondja el azokat, hanem hallgatódzik, mereven néz, grimáaszokat vág, majd fél és védekező állást foglal el. Emlékezet hiányos. Képzettársítás, gondolkodás zavart. Hozzá-intézett kérdésre nem felel, vagy a kérdéssel össze nem függő feleletet ad. Impulsiós eselekmények mutatkoznak, így minden ok nélkül nekimegy a kapúnak és rázza, majd az ablakot veri, vagy a kertben levő fákat tördeli.

Nem eszik, ha kínálják, összehuzza magát, összeszorítja fogait ugyannyira, hogy alig sikerül valami folyadékot beadni neki.

Nem alszik, egész éjjel mászkál, s zavarja beteg-társai nyugalmát. További észleletek s lefolyás.

1898. ápril 19—23-ig. Behozatala alkalmával igen piszkos lévén meg lesz fűrésztve, s már ez alkalommal a beszáradt pörkők egy nagy része eltávolodott s krajezárnyi egész tallérnyi területeken csupán a bőr intenzív pirossága maradt vissza.

Magatartása igen nyugtalan, nagy zajt csinál, összefüggés nélkül beszél; emlegeti a halottakat, atyját, ismerőseit, kutyát stb. Mindent, mit kezébe kap, ráz és összetép, nem tűr ruhát magán, s folyton maga alá piszkol. Nem eszik, s nagy erővel áll ellen mindennemű behatásnak. Éjjel chloralhydrátra alszik.

Ápril 23. Igen csendesen fekszik ágyában, szemei be vannak csukva, nem mozdul, hozzá-intézett kérdésekre nem felel; állandóan

somnolens. Végtagok hüvösek és szederjesek, pulsus kicsiny, gyér, perezenként 52, hőmérsék 36 °C. — Cognacra néhány óra mulva élénkül, ugyannyira, hogy estve már beszél, sőt énekel is.

Hasmenése is megszűnt. Vizelet sötétebb színű, idegen alkatrészeket már nem tartalmaz.

Eddig folytatott mindennapi füröszítésre kóros helyekről a pörkök legnagyobb része eltávolódott, úgy, hogy csak egyes kis szigetekben vannak azok még meg.

Ápril 24—28. Igen csendesen fekszik ágyában, lábait bizonyos feszesség mellett állandóan felhuzva tartja, arczát betakarja. Összes beszéde annyi: „Nagy-Somkutra akarok menni“; azonban felismeri az orvost, s időnként lábujját küllől. Később magában beszél, s alakokat lát, melyek néha kellemesek reá nézve, máskor meg ijesztők s ilyenkor fél. Beszélget magában. Az étkezéssel nem ellenkezik, adott ételadagát maradék nélkül megeszi. Étrendje: reggel: 2 tej 0.6 L. s 280 grm. fehér kenyér; 10 óraker 2 híg tojás; ebédkor: húsleves, főtt marhahús mártással, főzelék, hetenként kétszer sült; vaesorára: húsleves és főzelék, gulyás, s szalonnával váltakozva 280 grm. fehér kenyérrrel.

Széke renyhe, gyakori beöntéseket kap. Vizelet tiszta, szalmasárga, semminemű idegen alkatrészt nem tartalmaz.

Ápril 28. — máj. 4. Felkel, kimegy a kertbe és heverész a fűben. Érzékesalódásai vannak; így meséli: Somkúton nagy háboru van, sok katonaságot lát ott, látja, mint ölik meg egymást az emberek, sőt azok jajgatásait is hallja. Kérdésre nem is figyel, annyira el van foglalva érzékesalódásaival. Következő napokon nem annyira szórazott, hozzáintézett kérdésre felel, de csakhamar átesap más témára, s ez által beszéde összefüggéstelenné lesz.

Gyakran figyel betegtársait, azokkal beszélget, dicséri mily jó a koszt s mily jól izlik neki. Időnként most is vannak félelmei, midőn visszavonul és fél.

Következő napon igen udvarias mindenkire, az orvosnak kezét akar csókolni, köszöni iránta való jó indulatát és szívességét, s intelligentiájához képest helyesen felel a hozzáintézett kérdésekre. Takarítás közben segédkezik az ápolónak, s ha nincs munkája kér, mert unja magát. Csupán rövidebb ideig tartó érzékesalódásos és lehangoltsági phasisok jelentkeznek nála.

Arzán és kezein az eltérés egyszerű bőrpírban és festeny-zettségekben nyilvánul. Székletét és vizelet rendes.

Máj. 4—15. Nyugodtsága állandó, sétál, beszélget, miközben leveszi kalapját s arra kéri az orvost, hogy 10 drb pióczát adjon neki u. m. 5-t lábára, 4-et tarkójára, 1-et szemére, mert így teljesen meggyógyul, egyébként már most is munkaképesnek érzi magát csupán lába fáj néha.

Időnként élénkebb, gyorsan sétálgat a kertben, bőbeszédű, s igyekszik magyarul is beszélni, mi által beszéde összefüggéstelenné válik. Ily felhangoltsági állapotában mindenkinek, de különösen az orvosoknak mindenféle jó kívánságokat mond. Igen izgatott beteg-társai kiabálása s egyéb nyugtalanítása nem hat rá, jól eszik és testsúlyban folyton gyarapodik. Így május 8-án 51300 grm. tehát 3 hét lefolyása alatt 2950 grmt gyarapodott. További lefolyásban állandóan nyugodt, közben jelentkező rövid idejű bőbeszédűséggel és jókedvvel. Még később szellemi működése, étvágya, testi gyara-podása folyton előre haladó javulást mutat ugyannyira, hogy május 17-én testsúlya 55200 grm., tehát 10 nap alatt 3900 grm. gyara-podást mutat, arzán és kezein alig látható egy kis pigmentezés a bőrben s lelkiállapota is kellő nyugodtságu, s ennek megfelelő javu-lást mutat.